

WIZERUNEK A AGRESYWNOSĆ MŁODYCH SPORTOWCÓW NA PRZYKŁADZIE WYBRANYCH DYSCYPLIN SPORTOWYCH

dr Paweł Adam Piepiora , lic. Ilona Ciężczyk* , lic. Michał Krzesiński**

Wprowadzenie

W dzisiejszym świecie coraz częściej zwraca się uwagę na świadome budowanie własnego wizerunku, a także na działaniach w obrębie celowości ów wizerunku [Ciężczyk 2016]. Wyszczególnia się również korelację dodatnią lub ujemną w relacji z otoczeniem. Zatem wizerunek podlega wartościowaniu. Może być pozytywny bądź negatywny; agresywny bądź nieinwazyjny; z jasno zarysowanymi konturami bądź mdły. Jednak aby dostrzec istotność wizerunku należy przytoczyć jego definicję. W. Budzyński zaproponował definicję wizerunku dwukontekstowo [Budzyński 1998]. Mianowicie: definicję wywodzącą się z nauk psychologicznych; oraz definicję bazującą na fundamentach teorii marketingu i zarządzania. W psychologicznym wyjaśnieniu wizerunku badacz zwraca uwagę na odzwierciedlenia przez odbiorcę w swojej świadomości składników rzeczywistości. W. Budzyński pisał również o nie statyczności ów zjawiska, które polega na ciągłym go odtwarzaniu. Może podlegać również wpływom środowiska, którego celem jest wykreowanie go w pożądanej formie. Natomiast wizerunek w ujęciu marketingowym został scharakteryzowany przez W. Budzyńskiego [2002] wąskotorowo – odnosząc się do firm. Jego zdaniem wizerunek jest to pozytywny obraz przedsiębiorstwa w percepcji jego otoczenia, stworzony na skutek aktywnych działań marketingowych firmy.

Wizerunek we współczesnym sporcie odgrywa ogromną rolę. Grupa, która aktywnie działa w tym środowisku, czyli trenerzy, zawodnicy i działacze sportowi mają wpływ, często nieświadomie, na otoczenie zainteresowane sportem. Zatem zawodnik jako osoba zaufania publicznego, niejednokrotnie wzór dla kibiców, powinien świadomie budować swój wizerunek. Jednak nie jest to łatwe, gdy dany zawodnik skupia się na treningu, ćwiczeniach, sztabie szkoleniowym i na zawodnikach go otaczających. Niejednokrotnie zdarza się tak, że w ferworze walki na pierwszy plan wysuwa się agresywność zawodników, która dominuje rywalizację [Piepiora i in. 2016].

Cel, metody i opis badania

Celem tej pracy było sprawdzenie zależności między wizerunkiem a agresywnością młodych sportowców. Mianowicie, młodzież uprawiająca sport cechuje się wizerunkiem specyficznym dla danej dyscypliny sportu: wyglądem i zachowaniem. Zatem, jaki będzie poziom agresywności młodych sportowców o ukształtowanym wizerunku przez różne dyscypliny sportowe.

Do badania dobrano celowo chłopców w wieku 16-18 lat, trenujących pływanie (sport indywidualny – pierwsza próbka N=31) i piłkę siatkową (sport zespołowy – druga próbka N=30) w sekcjach sportowych Liceum Ogólnokształcącego Mistrzostwa Sportowego nr 1 we Wrocławiu.

* *Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu, Wydział Nauk o Sporcie, Katedra Dydaktyki Sportu.*

Jako narzędzie badawcze wykorzystano test BD-100 autorów Arnold H. Buss i Ann Durkee w adaptacji polskiej „Nastroje i humory” [Choynowski 1972]. Test ten mierzy poziom ogólny agresywności sportowców (WO) oraz określa jej przejawy u badanych osób: napastliwość fizyczną (Npf), napastliwość słowną (Nps), napastliwość pośrednią (Npp), negatywizm (Nqt), podejrzliwość (Poj), urazę (Urz), drażliwość (Drl) oraz poczucie winy (Pw). Wskaźnik ogólny agresywności (WO) obliczono ze wzoru: $WO = Npf + Nps + Npp + Nqt + Poj + Urz + Drl$.

Analizę statystyczną wykonano za pomocą pakietu „Statistica 12”.

Wyniki

Podstawowe statystyki opisowe badanych grup, zarówno wyniki surowe (WS) jak i w tetronach (T), przedstawiono w tabelach poniżej (tab. 1 i tab. 2).

Tabela 1.

Podstawowe statystyki opisowe pływaków

Zmienna	Grupa = pływacy								
	N ważnych	Średnia	Mediana	Minimum	Maksimum	Dolny kwartyl.	Górny kwartyl.	Odch. std	Wsp. zmn.
Npf-WS	31	8,80645	8,00000	0,00000	24,0000	2,00000	16,00000	7,30488	82,94920
Npf-T	31	8,00000	8,00000	1,00000	18,0000	4,00000	12,00000	4,47214	55,90170
Nps-WS	31	11,41935	12,00000	0,00000	20,0000	8,00000	14,00000	5,37137	47,03742
Nps-T	31	9,09677	10,00000	0,00000	15,0000	7,00000	11,00000	3,70004	40,67424
Npp-WS	31	7,19355	6,00000	2,00000	18,0000	4,00000	10,00000	4,07774	56,68606
Npp-T	31	10,51613	10,00000	6,00000	19,0000	8,00000	13,00000	3,28503	31,23798
Ngt-WS	31	12,51613	12,00000	4,00000	22,0000	10,00000	16,00000	4,38840	35,06197
Ngt-T	31	9,67742	9,00000	5,00000	16,0000	8,00000	12,00000	2,76149	28,53536
Poj-WS	31	8,80645	8,00000	0,00000	20,0000	4,00000	12,00000	5,43703	61,73916
Poj-T	31	9,38710	9,00000	1,00000	17,0000	6,00000	12,00000	4,16875	44,40939
Urz-WS	31	7,48387	6,00000	0,00000	18,0000	4,00000	10,00000	4,84335	64,71721
Urz-T	31	8,90323	8,00000	1,00000	18,0000	6,00000	11,00000	4,19805	47,15205
Drl-WS	31	15,67742	16,00000	4,00000	26,0000	12,00000	20,00000	5,54008	35,33795
Drl-T	31	11,19355	11,00000	4,00000	18,0000	9,00000	14,00000	3,38053	30,20067
WO-WS	31	71,90323	72,00000	36,00000	126,0000	48,00000	89,00000	23,57308	32,78446
WO-T	31	9,38710	10,00000	4,00000	16,0000	7,00000	11,00000	2,92891	31,20141
Pw-WS	31	10,87097	12,00000	0,00000	20,0000	6,00000	16,00000	5,75466	52,93606
Pw-T	31	8,35484	9,00000	0,00000	15,0000	6,00000	11,00000	3,92894	47,02591

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 2.

Podstawowe statystyki opisowe siatkarzy

Zmienna	Grupa = siatkarze								
	N ważnych	Średnia	Mediana	Minimum	Maksimum	Dolny kwartyl.	Górny kwartyl.	Odch. std	Wsp. zmn.
Npf-WS	30	8,90000	7,00000	0,00000	24,0000	2,00000	15,00000	7,54915	84,82190
Npf-T	30	7,93333	7,50000	1,00000	18,0000	4,00000	11,00000	4,73384	59,67019
Nps-WS	30	12,63333	12,00000	0,00000	26,0000	8,00000	16,00000	5,98552	47,37878
Nps-T	30	10,10000	10,00000	0,00000	19,0000	7,00000	12,00000	4,00302	39,63382
Npp-WS	30	7,56667	7,50000	1,00000	18,0000	4,00000	10,00000	4,48510	59,27441
Npp-T	30	10,66667	11,00000	3,00000	19,0000	8,00000	13,00000	3,83571	35,95975
Ngt-WS	30	13,73333	14,00000	3,00000	26,0000	10,00000	17,00000	5,29758	38,57462

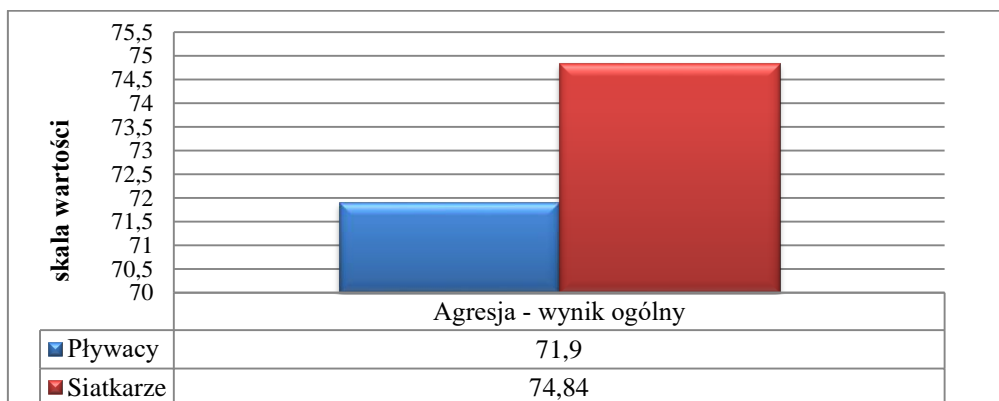
Zmienna	Grupa = siatkarze								
	N ważnych	Średnia	Mediana	Minimum	Maksimum	Dolny kwartyl.	Górny kwartyl.	Odch. std	Wsp. zmn.
Ngt-T	30	10,50000	10,00000	4,00000	19,0000	8,00000	12,00000	3,36052	32,00496
Poj-WS	30	10,53333	10,00000	3,00000	22,0000	7,00000	12,00000	4,73966	44,99676
Poj-T	30	10,86667	11,00000	5,00000	19,0000	9,00000	12,00000	3,15937	29,07394
Urz-WS	30	8,33333	8,00000	0,00000	20,0000	5,00000	11,00000	4,33378	52,00530
Urz-T	30	9,70000	10,00	1,00000	20,0000	7,00000	12,00000	3,64029	37,52878
Drl-WS	30	13,10000	12,50	2,00000	28,0000	10,00000	16,00000	5,56064	42,44761
Drl-T	30	9,80000	9,50	3,00000	20,0000	8,00000	11,00000	3,42808	34,98040
WO-WS	30	74,83333	79,00000	17,00000	146,0000	50,00000	95,00000	30,21770	40,38000
WO-T	30	9,73333	10,00000	1,00000	19,0000	7,00000	12,00000	3,94735	40,55501
Pw-WS	30	12,10000	12,50000	0,00000	24,0000	10,00000	14,00000	5,75566	47,56741
Pw-T	30	9,23333	9,00000	0,00000	20,0000	8,00000	10,00000	4,47740	48,49172

Źródło: opracowanie własne.

Uzyskane wyniki ogólne agresywności BD-100 zobrazowano na wykresie 1.

Wykres 1.

Wykres wyników ogólnych agresywności BD-100 – wynik surowy

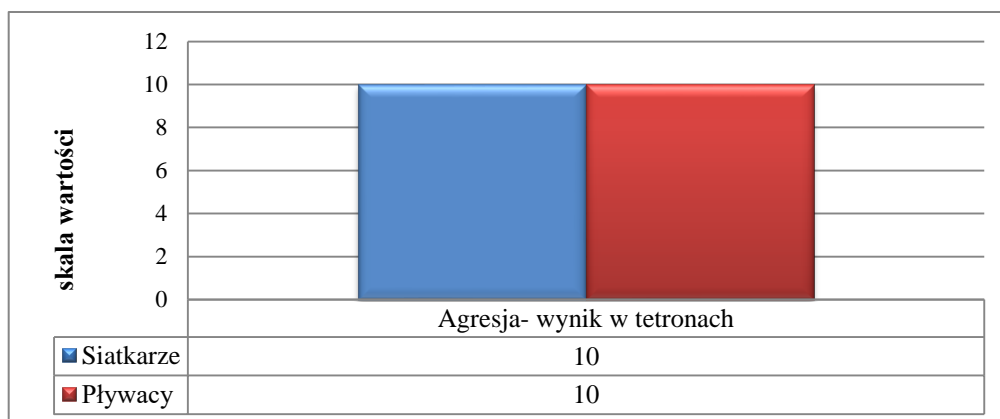

Źródło: opracowanie własne.

Następnie zobrazowano (wyk. 2.) wyniki surowe po przeliczeniu na tetrony. Twórcy BD-100 A. H. Buss i A. Durkee stworzyli następującą interpretację wyników: 1-3 tetrony- wynik bardzo niski; 4-7 tetronów- wynik niski; 8-12 tetronów- wynik przeciętny; 13-16 tetronów- wynik wysoki; zaś 17-20 tetronów- wynik bardzo wysoki.

Wykres 2.

Wykres wyników ogólnych agresywności BD-100 w tetronach

Źródło: opracowanie własne.

Badane zmienne zarówno siatkarzy jak i pływaków wykazały wynik ogólny agresywności mierzony w tetronach na poziomie przeciętnym (wyk. 2). Analizując powyższe wyniki postanowiono dokonać analizy wyników we wszystkich skalach BD-100 (tab. 3).

Tabela 3.

Analiza statystyczna badanych grup

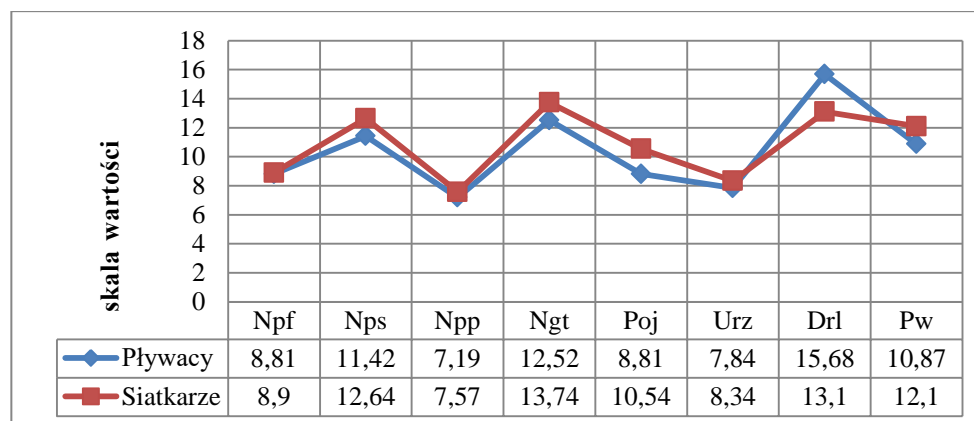
Zmienna	Testy t										
	Grupa 1: pływacy						Grupa 2: siatkarze				
	Średnia pływania	Średnia siatkówka	t	df	p	N ważnych pływacy	N ważnych siatkarze	Odch. std Pływanie	Odch. std siatkówka	Horaz F Wariancje	p Wariancje
Npf-WS	8,80645	8,90000	-0,04919	59	0,960935	31	30	7,30488	7,54915	1,067996	0,857761
Npf-T	8,00000	7,93333	0,05656	59	0,955090	31	30	4,47214	4,73384	1,120460	0,757826
Nps-WS	11,41935	12,63333	-0,83430	59	0,407478	31	30	5,37137	5,98552	1,241748	0,558656
Nps-T	9,09677	10,10000	-1,01694	59	0,313334	31	30	3,70004	4,00302	1,170472	0,670207
Npp-WS	7,19355	7,56667	-0,34017	59	0,734938	31	30	4,07774	4,48510	1,209775	0,606758
Npp-T	10,51613	10,66667	-0,16482	59	0,869652	31	30	3,28503	3,83571	1,363368	0,403326
Ngt-WS	12,51613	13,73333	-0,97861	59	0,331771	31	30	4,38840	5,29758	1,457279	0,310542
Ngt-T	9,67742	10,50000	-1,04601	59	0,299822	31	30	2,76149	3,36052	1,480906	0,290471
Poj-WS	8,80645	10,53333	-1,32052	59	0,191762	31	30	5,43703	4,73966	1,315919	0,462124
Poj-T	9,38710	10,86667	-1,55839	59	0,124490	31	30	4,16875	3,15937	1,741051	0,139081
Urz-WS	7,48387	8,33333	-0,72105	59	0,473723	31	30	4,84335	4,33378	1,248991	0,551480
Urz-T	8,90323	9,70000	-0,79086	59	0,432193	31	30	4,19805	3,64029	1,329914	0,445073
Drl-WS	15,67742	13,10000	1,81323	59	0,074883	31	30	5,54008	5,56064	1,007436	0,982419
Drl-T	11,19355	9,80000	1,59850	59	0,115275	31	30	3,38053	3,42808	1,028331	0,938374
WO-WS	71,90323	74,83333	-0,42305	59	0,673797	31	30	23,57308	30,21770	1,643198	0,182082
WO-T	9,38710	9,73333	-0,38993	59	0,697994	31	30	2,92891	3,94735	1,816357	0,109589
Pw-WS	10,87097	12,10000	-0,83384	59	0,407734	31	30	5,75466	5,75566	1,000346	0,997589
Pw-T	8,35484	9,23333	-0,81526	59	0,418204	31	30	3,92894	4,47740	1,298678	0,480644

Źródło: opracowanie własne.

Nie stwierdzono różnic statystycznie istotnych między siatkarzami a pływakami (wyk. 3.). Wszystkie otrzymane wyniki po przeliczeniu na tetrony były na poziomie przeciętnym (wyk. 4).

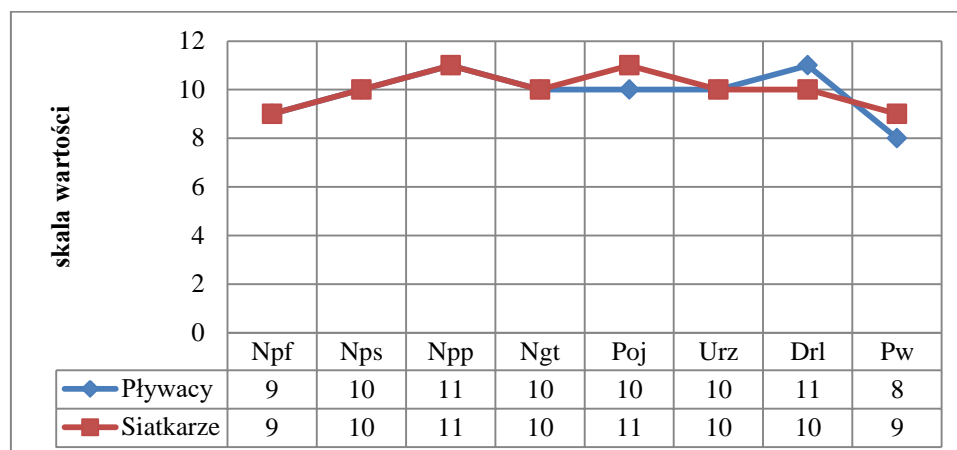
Wykres 3.

Wykres wyników we wszystkich skalach BD 100 – wyniki surowe

Źródło: opracowanie własne.

Wykres wyników we wszystkich skalach BD-100 po przeliczeniu na tetrony

Źródło: opracowanie własne.

Dyskusja

Termin wizerunek jest pojęciem, który charakteryzuje się wielopłaszczyznowością oraz bardzo szerokim pojęciem znaczeń. Dzieje się tak ponieważ wspomniany wizerunek bywa odnoszony do licznych podmiotów: wizerunek jednostki, wizerunek firmy, wizerunek społeczności, wizerunek państwa. Każda jednostka czy tego chce, czy nie, posiada wizerunek poprzez kontakt z otaczającym go środowiskiem. Wizerunek młodego sportowca kreowany jest przez specyfikę danej dyscypliny sportu. Tworzy się przez połączenie trzech różnych grup czynników: powiązana z jednostką; grupy czynników powiązanych z przekazem wysyłanym przez jednostkę do otoczenia; oraz czynniki zgrupowane wokół odbiorcy.

Natomiast agresywność jest wpisana w sport [Tandy i Laflin 1973; Bredemeier i Shields 1986; Supiński 2004; Tenenbaum i in. 2000]. Agresywność dozwolona jest w granicach wyznaczonych przez reguły danej dyscypliny [Berger i Owen 1988; Brown i Siegel 1988; Szmajke 1993; Stones i Roland 2004; Supiński 2005]. Występuje zawsze na etapie przygotowań zawodnika w formie agresywnej taktyki i uczenia się złości sportowej. I to właśnie przez daną dyscyplinę agresywność wpisuje się w wizerunek młodych sportowców. Dlatego właśnie sportowców cechuje silniejsza potrzeba stymulacji niż osoby nietreningujące. Możemy więc przypuszczać, że rywalizacja sportowa stwarza możliwość manifestowania i uczenia się zachowań agresywnych w formach akceptowanych społecznie [Supiński 2005]. Ponadto staż treningowy wpływa na obniżenie poziomu agresywności [Dunn 1999; Piepiora 2007, 2008; Supiński 2010]. Możemy więc stwierdzić, że nie tylko sam fakt trenowania, ale również staż treningowy mają pozytywny wpływ na obniżenie stopnia agresywności.

Czy agresywność można regulować? Psychoterapia, poradnictwo psychologiczne, czy chociażby coaching, mogą być dobrymi treningami samokontroli [Wojciszke 2015]. Wiele słyszy się o coachingu żywieniowym, sportowym, biznesowym, zawodowym, życiowym czy osobistym [Ciężczyk 2016]. Podobną tendencję wykazuje psychologia, która rozgałęzia się na poszczególne działy. Wszystko po to aby zgłębiać specyficzne dziedziny życia czy problemów. Jak widać, nic nie stoi na przeszkodzie, aby stworzyć nową specjalizację, ukierunkowaną na treningi samokontroli agresywności.

Wnioski

1. Po przeliczeniu wyników surowych na tetrony siatkarzy cechuje wyższa podejrzliwość i wyższe poczucie winy niż pływaków. Odwrotną zależność odnotowano w skali drażliwości u pływaków. Pozostałe skale: napastliwość fizyczna, napastliwość słowna, napastliwość pośrednia, negatywizm; są na zbliżonym poziomie.
2. Całokształt wyników wskazuje na przeciętny poziom agresywności ogólnej.
3. Sportowcy, niezależnie od ukształtowanego wizerunku przez daną dyscyplinę sportową, wykazują przeciętny wynik agresywności ogólnej oraz przeciętne wyniki we wszystkich skalach BD-100.

Bibliografia:

- Berger B. G., Owen D. R. (1998) *Stress reduction and mood enhancement in four exercise modes – swimming, body conditioning, hatha yoga and fencing*, Reserch Quarterly for Exercise and Sport, No. 59, s. 148-159.
- Bredemeier B. J., Shields D. (1986) *Athletic aggression. An issue of contextual morality*, Sociology of Sport Journal, No. 3, s. 15-28.
- Brown J. D., Siegel J. M. (1998) *Exercise as buffer of life stress. A prospective study of adolescent health*, Health Psychology, No. 4, s. 341-353.
- Budzyński W. (1998) *Public relations. Zarządzanie reputacją firmy*, Wyd. Poltext, Warszawa.
- Budzyński W. (2002) *Zarządzanie wizerunkiem firmy*, Wyd. Poltext, Warszawa.
- Choynowski M. (1972) *Skrócony podręcznik do testu "Nastroje i Humory"*, A. H. Buss and A. Durkee, MoiW, Warszawa.
- Cięszczyk I. (2016) *Analiza wizerunku sportowca w prasie lokalnej i ogólnopolskiej na przykładzie olimpijki Renaty Mauer-Różańskiej*, [w:] K. Kopecka-Piech, K. Wasilewski (red.), Lokalne, regionalne, transnarodowe. Rola mediów w kształtowaniu wspólnot, Stowarzyszenie Naukowe Polska w Świecie oraz Uniwersytet Zielonogórski, Gorzów Wielkopolski, s. 91-104.
- Dunn J. G. H., Dunn J. C. (1999) *Goal orientations, perceptions of aggression and sport-personship in elite male youth ice hockey*, The Sport Psychologist, No. 13, s. 183-200.
- Krzesiński M., Cięszczyk I., (2016) *Coaching w rekreacji i sporcie*, [w:] W. Palczewska, I. Bartusiak (red.), Zeszyty Wydziału Przyrodniczo-Technicznego KPSW w Jeleniej Górze nr 8, Jelenia Góra, s. 79-86.
- Piepiora P. (2007) *Poziom agresji osób uprawiających karate shotokan w wieku między 15 a 16 rokiem życia na przykładzie klubu sportowego MKS „Olimpia” Kowary*, [w:] F. Adamczuk (red.), Międzynarodowa Konferencja Młodych Naukowców Szkół Wyższych Euroregionu Nysa – Jelenia Góra, 29-30 maja 2007, AE we Wrocławiu, s. 166-169.
- Piepiora P. (2008) *Poziom agresywności ogólnej ze względu na płęć wśród kadetów uprawiających karate shotokan, a nietreningujących – studium przypadków wybranych klubów sportowych*, [w:] F. Adamczuk (red.), II Międzynarodowa Konferencja Młodych Naukowców Szkół Wyższych Euroregionu Nysa – Jelenia Góra, 15-16 maja 2008, AE we Wrocławiu, s. 173-176.
- Piepiora P. A., Szmajke A., Migasiewicz J., Witkowski K. (2016) *The karate culture and aggressiveness in kumite competitors*, Ido Movement for Culture: Journal of Martial Arts Anthropology, Vol. 16, No. 2, s. 41-47.
- Stones T., Roland E. (2004) *Handball and aggression: an investigation of adolescent handball players' perception of aggressive behavior*, European Journal of Sport Science, No. 4, s. 1-13.
- Supiński J. (2004) *Geneza agresji wśród dzieci i młodzieży oraz jej znaczenie w sporcie*, [w:] M. Krawczyński, D. Nowicki (red.), Psychologia w treningu dzieci i młodzieży, Centralny Ośrodek Sportu, Warszawa, s. 85-98.
- Supiński J. (2005) *Agresja a Kultura fizyczna*, Studia i Monografie AWF we Wrocławiu, nr 79.
- Supiński J. (2010) *Sport tak, agresja nie. Czy sport czyni młodzież agresywną?* [w:] M. Krawczyński (red.), Psychologia sportu dzieci i młodzieży: Wybrane zagadnienia, Pomorska Federacja Sportu, Gdańsk, s. 229-240.
- Szmajke A. (1993) *To niedopuszczalne, ale ja to zrobię: Uprawianie sportu a akceptacja agresji i zachowań nieetycznych u chłopców*, Przegląd Psychologiczny, Vol. 36, No. 4, s. 503-513.

Tandy R. E., Laflin J. (1973) *Aggression and sport. Two theories*, Journal of Health, Physical Education and Recreation, No. 44, s. 19-20.

Tenenbaum G, Sacks D. N., Miller J. W., Golden A. S., Doolin N. (2000) *Aggression and violence in sport: a reply to Kerr's rejoinder*, The Sport Psychologist, No. 14, s. 315-326.

Wojciszke B. (2015) *Psychologia Społeczna*, Wyd. Naukowe Scholar, Warszawa.

Streszczenie

Zasadność i cel. Młodzież uprawiająca sport cechuje się wizerunkiem specyficznym dla danej dyscypliny sportu. Celem badania było sprawdzenie poziomu agresywności młodych sportowców o ukształtowanym wizerunku przez różne dyscypliny sportowe. **Material i metody.** Do badania dobrano celowo 61 chłopców w wieku 16-18 lat, trenujących pływanie (N=31) i piłkę siatkową (N=30). Jako metodę badawczą wykorzystano test BD-100. **Wyniki.** Całokształt wyników wskazuje na przeciętny poziom agresywności ogólnej. **Wnioski.** Sportowcy, niezależnie od ukształtowanego wizerunku przez daną dyscyplinę sportową, wykazują przeciętny wynik agresywności ogólnej oraz przeciętne wyniki we wszystkich skalach BD-100.

Słowa kluczowe: psychologia sportu, agresywność, wizerunek, zachowania, młodzież.

THE IMAGE AND THE AGGRESSIVENESS OF YOUNG ATHLETES ON THE EXAMPLE OF SELECTED SPORTS

Summary

Background and aim. Youth sports practitioner is characterized by a specific image for the sport. The aim of the study was to examine the level of aggressiveness of the young athletes of the image formed by a variety of sports. **Material and methods.** The study was chosen deliberately 61 boys aged 16-18 years, trainees swimming (N=31) and volleyball (N=30). As a research method used test BD-100. **Results.** The totality of the results indicates the average level of general aggressiveness. **Conclusions.** Athletes, regardless of the image formed by a given sports discipline show the average result of the aggressiveness of the total and average scores in all scales BD-100.

Key words: sports psychology, aggressiveness, image, behavior, youth